

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 65/2024-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], zastúpeného Mgr. Zdenkou Stašákovou, advokátkou, Na Hrebienku 40, Bratislava, proti postupu Správneho súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. BA-5S/209/2020 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Správneho súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. BA-5S/209/2020 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Správnemu súdu v Bratislave **p r i k a z u j e**, aby v konaní sp. zn. BA-5S/209/2020 konal bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **800 eur**, ktoré **j e** Správny súd v Bratislave **p o v i n n ý** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Správny súd v Bratislave **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **713,96 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 18. januára 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom správneho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. BA-5S/209/2020. Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd prikázal správne súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov. Zároveň žiada o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 5 000 eur a náhrady trov konania.
2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ, ktorý je advokátom zapísaným v zozname advokátov Slovenskej advokátskej komory (ďalej aj „žalovaná“), sa správnu žalobou doručенou 6. novembra 2020 Krajskému súdu v Bratislave domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. III.ODS-24/2019:443/2019 z 11. júna 2020, pričom v napadnutom konaní nebolo do dňa podania ústavnej sťažnosti meritórne rozhodnuté.
3. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 65/2024-9 zo 7. februára 2024 bola ústavná sťažnosť sťažovateľa prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti zrekapituloval doterajší priebeh napadnutého konania a uviedol, že na výzvu krajského súdu zo 17. decembra 2020 podal 14. januára 2021 vyjadrenie k vyjadreniu žalovanej. Na výzvu krajského súdu z 25. marca 2021 oznámil podaním z 29. marca 2021, že nesúhlasí s rozhodnutím vo veci bez nariadenia ústneho pojednávania. Od tohto momentu bol krajský súd vo veci nečinný. Rovnako je nečinný v súčasnosti aj správny súd.
5. Sťažovateľ podal súdu dve urgencie na konanie vo veci a 21. novembra 2023 podal sťažnosť na prietahy v konaní predsedníčke správneho súdu, ktorá ju vyhodnotila ako dôvodnú vo vzťahu ku krajskému súdu, no ako nedôvodnú vo vzťahu k správne súdu. Predsedníčka správneho súdu neprijala žiadne opatrenia na odstránenie prietahov v konaní napriek 34-mesačnej nečinnosti súdu.
6. Podľa sťažovateľa je nesporné, že správny súd je v napadnutom konaní nečinný napriek tomu, že neexistujú zákonné prekážky, pre ktoré by nemohol vo veci naďalej konať. Uvedeným postupom spôsobuje zbytočné prietahy, čo má za následok porušenie označených práv. Prietahy nie sú spôsobené právnou ani faktickou zložitou veci. Zo správania sťažovateľa nemožno vyvodit', žeby spôsobil zbytočné prietahy v napadnutom konaní. Správny súd nevykonáva žiadne procesné úkony, ergo neprispieva k efektívnemu odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa a rýchlemu rozhodnutiu vo veci. Celková dĺžka napadnutého konania je od podania správnej žaloby 38 mesiacov a od uskutočnenia posledného procesného úkonu uplynulo už 34 mesiacov.

III.

Vyjadrenie správneho súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie správneho súdu:

7. Predsedníčka správneho súdu vo svojom vyjadrení odkázala na písomné stanovisko zákonnej sudkyne, ktorá zrekapitulovala doterajší priebeh napadnutého konania a odkázala aj na sťažnosť na prietahy predsedníčke súdu podanú sťažovateľom. Zároveň konštatovala, že vec bola zaradená do režimu „sledované“, čím nadobudla prednostný charakter a bola určená na nariadenie termínu pojednávania na marec 2024. Podľa názoru zákonnej sudkyne k prietahom zo strany správneho súdu nedochádza a námietky žalobcu sa javia ako neopodstatnené.

8. Predsedníčka správneho súdu v závere poukázala na skutočnosť, že z celkového počtu 44 miest sudcov správneho súdu je v súčasnosti 30 obsadených, pričom len 26 je aktívnych. Personálna poddimenzovanosť má nepochybne vplyv aj na rýchlosť konania.

III.2. Replika sťažovateľa:

9. Vzhľadom na obsah spisu a vyjadrenie správneho súdu ústavný súd nepovažoval za potrebné vyzývať sťažovateľa na zaujatie stanoviska k vyjadreniu správneho súdu a pristúpil k meritórnemu posúdeniu dôvodnosti ústavnej sťažnosti.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote je založená na nekonaní, resp. neefektívnej činnosti správneho súdu v napadnutom konaní.

11. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

12. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý materiálne znamená nastolenie právnej istoty (IV. ÚS 221/04).

13. Zmysel práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (m. m. II. ÚS 21/01,

I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník (strana sporu) obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť je v správnom súdnom konaní premietnutá v § 5 ods. 7 Správneho súdneho poriadku.

14. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa.

15. Predmetom napadnutého konania je preskúmanie zákonnosti rozhodnutia disciplinárneho senátu Slovenskej advokátskej komory. Vzhľadom na predmet napadnutého konania a obsah spisu možno konštatovať, že uvedená vec patrí do bežnej rozhodovacej agendy správneho súdnictva a obsah spisu rovnako nesignalizuje osobitnú faktickú zložitosť.

16. Pri hodnotení správania s'ťažovateľa ústavný súd konštatuje, že z obsahu súdneho spisu nezistil žiadnu okolnosť, z ktorej by akokoľvek vyplynulo, že dĺžka napadnutého konania bola ovplyvnená správaním, resp. úkonmi s'ťažovateľa.

17. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup konajúceho súdu. Ústavný súd konštatuje, že krajský súd postupoval v konaní plynulo a bez priet'ahov len v jeho úvodnej fáze, teda od podania žaloby 6. novembra 2020 do 29. marca 2021, keď s'ťažovateľ oznámil, že nesúhlasí s rozhodnutím vo veci bez nariadenia pojednávania. Následne bol v konaní nečinný napriek viacerým urgenciám s'ťažovateľa. Po tom, ako sa v dôsledku tzv. novej súdnej mapy stal príslušným pre rozhodnutie vo veci správny súd, zákonná sudkyňa oznámením z 9. augusta 2023 oznámila s'ťažovateľovi stav konania, no k procesným úkonom smerujúcim k meritórnemu rozhodnutiu danej veci nedošlo. Následne v dôsledku podanej s'ťažnosti na priet'ahy v konaní bola vec zaradená medzi prednostné.

18. Celková dĺžka napadnutého konania, ktorá v súčasnosti predstavuje 3 roky a takmer 4 mesiace, je za hranicou ústavnej akceptovateľnosti. Zbytočné priet'ahy boli spôsobené najmä nečinnosťou krajského súdu, nemožno akceptovať argumentáciu predsedníčky správneho súdu zbaviť správny súd úplnej zodpovednosti za vzniknutý stav, keďže s'ťažovatelia nemôžu niesť zodpovednosť za zmeny v organizácii súdnictva a s tým súvisiace zbytočné priet'ahy zo strany konajúcich súdov.

19. Ústavný súd rovnako nemôže akceptovať argumentáciu správneho súdu ospravedlňujúcu zbytočné priet'ahy jeho personálnou poddimenzovanosťou. V danej súvislosti poukazuje na svoju judikatúru, z ktorej vyplýva, že priet'ahy v konaní nemožno ospravedlniť všeobecne známou preťaženosťou sudcov ani množstvom procesných úkonov sudcu; je totiž vecou štátu, aby organizoval svoje súdnictvo tak, aby princípy súdnictva zakotvené v ústave i dohovore boli rešpektované, a prípadné nedostatky v tomto smere nemôžu ísť na ťarchu občanov, ktorí od súdu právom očakávajú ochranu svojich práv v primeranej dobe. Nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohli len dočasne

ospravedlniť vzniknuté priet'ahy, a to len v tom prípade, ak sa na tento účel prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote (m. m. IV. ÚS 337/2018).

20. Na druhej strane je však zo súdneho spisu zrejmé, že sťažnosť na priet'ahy adresovaná predsedníčke súdu naplnila svoj význam, keďže vec bola zaradená medzi sledované, čo ústavný súd vzal do úvahy pri posudzovaní nároku sťažovateľa na priznanie finančného zadosťučinenia.

21. Vzhľadom na to, že napadnuté konanie nebolo ani po 3 rokoch a 4 mesiacoch od podania žaloby právoplatne skončené, pričom celková dĺžka konania bola ovplyvnená nečinnosťou konajúceho súdu, ústavný súd konštatuje, že postupom správneho súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

22. Ústavný súd zároveň prikázal správne mu súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných priet'ahov, pretože v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľa nebolo právoplatne rozhodnuté (bod 2 výroku tohto nálezu).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

23. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020). V prerokúvanom prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Ústavný súd prihliadol na aktuálnu dĺžku konania a pretrvávajúci stav neistoty sťažovateľa a za primerané v okolnostiach veci považuje priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 800 eur. Priznané primerané finančné zadosťučinenie je správny súd povinný uhradiť sťažovateľovi do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu v zmysle § 135 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov [ďalej len „zákon o ústavnom súde“ (bod 3 výroku tohto nálezu)]. V prevyšujúcej časti návrhu sťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

24. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v sume 713,96 eur v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej sťažnosti) vykonané v roku 2024. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej

odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2024 v sume 343,25 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2024 v sume 13,73 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Celková suma náhrady trov konania tak predstavuje sumu 713,96 eur. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo veci náhrady trov konania sťažovateľa rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu. Priznanú náhradu trov konania je správny súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. februára 2024

Libor Duľa
predseda senátu